

Je li KODEKS POTREBA ili hir?

Željana Vivodinac, odgajateljica
Predsjednica Udruge odgajatelja KamPanel
Split

U potrazi za odgovorom na pitanje iz naslova, odgajateljica Željana Vivodinac zavirila je u kodekse drugih struka i područja, u definicije kodeksa, u pitanja zakonske regulacije načela o profesionalnom ponašanju. Provjerite do kojih je spoznaja došla i kako promišlja temu broja.

Wikipedija *etički kodeks* definira kao skup načela o profesionalnom ponašanju. To je možda najsazetija definicija toga što zakonom prihvaćen kodeks neke struke treba sadržavati. Proučavajući šire značenje riječi *kodeks*, a osobito zakonske akte vezane uz spomenutu riječ, naišla sam na mnoge kodekse koje su definirale različite struke. Tako sam npr. naišla na kodeks časti hrvatskih novinara, policije, odvjetničke etike, kodeks za tisak, kodeks korporativnog upravljanja, poslovnog ponašanja, Torcide....

Naišla sam i na kodeks etike djelatnosti pedagoga i učitelja u kojem se navodi da je kodeks *pretpostavka kvalitetnije i učinkovitije prakse*. Svi navode pravila profesionalnog ponašanja u okviru struke ili grupacije koja je navedena u samom nazivu kodeksa. Svi su po stavkama, vrlo detaljno, naveli smjernice za rješavanje osnovnih problema

unutar struke pa ostaje jako malo prostora za pretpostavke. Tako u kodeksu pedagoga već u prvom članku stoji:

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuje sadržaj, područje primjene, uvjeti i načini ostvarivanja, organizacija i nadzor djelatnosti pedagoga u Republici Hrvatskoj, te ustroj, djelokrug i javne ovlasti Hrvatske pedagoške komore. Pedagoška djelatnost je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku.

Treba li definirati i kodeksom obuhvatiti načela koja definiraju ponašanja odgajatelja i njihov odnos prema radu, te uvjete koje trebaju zadovoljiti u stručnom usavršavanju ili se to samo po sebi podrazumijeva? Moramo li naglašavati da je danas, kad se porast neprihvatljivih ponašanja djece bilježi već od najranije dobi, kad uočavamo

Radionica za roditelje, odgajatelje i stručnjake u Gradskoj knjižnici Marko Marulić

Radionica za odgajatelje 'Profesionalna odgovornost odgajatelja' na 15. Danima predškolskog odgoja u Splitu

Radionica za odgajatelje 'Suradnički odnosi' održana na 14. Danima predškolskog odgoja u Makarskoj

porast nasilja među mladima i kad se kriza ogledava u socijalnom stanju mnogih obitelji, djelatnost koju obavljaju odgajatelji također od interesa za Republiku Hrvatsku?

Stavovi odgajatelja

Dugi niz godina odgajatelji raspravljaju o etičkom kodeksu odgajatelja i važnosti da se takav dokument utemelji zakonom. Na taj bi način, smatraju mnogi, odgajatelji zaštitili svoju struku i konačno dobili mjesto koje im u društvu pripada jer bi se malo više pozornosti usmjerilo na one koji vrijedno godinama unapređuju struku i kvalitetno pridonose boljem odnosu prema djeci i obiteljima. Također bi postojao instrument koji bi pomogao sankcionirati one koji se ne ponašaju u skladu s kodeksom i koji svojim lošim odnosom prema struci štete i odgajateljima i djeci. Iako se u mnogim stručnim člancima navodi koje kompetencije trebaju imati odgajatelji profesionalci, kako se trebaju odnositi prema poslu i osobama uključenima u rani i predškolski odgoj (prema djeci, roditeljima, kolegama), za dio odgajatelja ove preporuke nemaju dovoljnu važnost i težinu. Možda je razlog tome upravo činjenica da takav akt još uvijek nije utemeljen zakonom. Činjenica da se nepisana pravila vezana uz pedagoške i etičke smjernice krše, ide u prilog tezi da je nužno definirati kodeks kojim će se one i formalno definirati. Po svemu sudeći, definiranje kodeksa nije hir pojedinaca, već potreba naše struke. Poticanje cjelovitog razvoja djeteta, zaštita dječjih prava, skrb o zdravlju i sigurnosti djeteta najvažnije su zadaće odgajatelja. Iako je stručno usavršavanje obveza svih zaposlenih u dječjem vrtiću, nerijetko smo svjedoci da se upravo zbog neznanja neka od temeljnih

djetetovih prava krše. Iako nigdje nije formalno navedeno, razvoj i njegovanje komunikacijskih vještina trebalo bi biti jedno od temeljnih područja unapređivanja rada jer se najveći problemi u praksi događaju upravo zbog neodgovarajuće komunikacije. Nedopustivo je da odgajatelj koji svjedoči neprofesionalnom ponašanju 'zatvara oči' jer se boji osude kolege, a pritom nema niti jasnih naputaka koji bi mu mogli pomoći u jasnijoj procjeni prihvatljivosti određenog ponašanja. Odgajatelj treba imati razvijene komunikacijske vještine kako bi u svakoj prilici bio svjestan na koji način komunicira s okolinom te da bi na temelju vlastitog ponašanja i djelovanja mogao napraviti kvalitetnu samoprocjenu i u skladu s njome mijenjati eventualne

Kodeks bi nove članove struke upoznao s pravilima profesionalnog ponašanja, a iskusne odgajatelje podsjetio na elemente njihove profesionalne odgovornosti.

neprijemljive poruke.

Jasno je da odgajatelj-profesionalac treba poznavati zakone i protokole i u skladu s njima djelovati. Time se jamči zaštita odgajatelja i struke. Ipak, previše je toga svedeno na pretpostavke i subjektivne procjene te ostavlja previše prostora za razna tumačenja.

Zašto treba a ne hir?

Etički kodeks odgajatelja nije od struke definiran niti zakonom usvojen. Ta činjenica često je otegotna okolnost kad je potrebno procijeniti sposobnost (i želju/volju) odgajatelja da provede praksu onako kako se to od njih očekuje. Ostavlja se previše prostora za rasprave a premalo za preuzimanje odgovornosti.

Kodeks je vrlo osjetljiva stvar i trebali bi ga napisati stručnjaci, odgajatelji, praktičari koji najbolje poznaju probleme svoje struke. Kodeksom bi trebalo zajamčiti i prava zaslužnih odgajatelja. On bi štitio odgajatelje koji vode računa o kvaliteti svog rada, ali bi također i 'filtrirao' one koji ugrožavaju dječje zdravlje i sigurnost svojom nekompetencijom.

Osobno smatram (ali i mnoge moje kolegice i kolege) da bi trebalo donijeti *Etički kodeks profesionalnog ponašanja odgajatelja* koji bi uključivao jasne smjernice i naputke djelovanja, te koji bi propisivao izdavanje dopusnica (licenci) za rad. Na taj bi način konačno postojao konkretniji instrument praćenja koji bi imao jasne smjernice kvalitete i koji bi na neki način osigurao

vrijednim i predanim odgajateljima da napreduju bez straha da će biti prepušteni osobnoj procjeni stručnih suradnika koji, nažalost, zbog opsega posla najčešće ne uspijevaju kvalitetno procijeniti rad svakog pojedinog odgajatelja.

Ukratko, etičkim kodeksom odgajateljske struke odredila bi se temeljna pravila ponašanja koja obvezuju djelatnike u odgajateljskoj struci. Kodeks bi nove članove struke upoznao s pravilima profesionalnog ponašanja, a iskusne odgajatelje podsjetio na elemente njihove profesionalne odgovornosti. Donošenje Kodeksa bi u konačnici pridonijelo i snažnijoj promociji i većem povjerenju javnosti u odgajateljsku struku.

istražujemo i stvaramo

VRIJEDNOSTI